

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/n-r/jan-noculak/64313-Jan-Noculak.html>
23.02.2025, 04:14



Jan Noculak - strażnik graniczny, ur. 19.11.1895 r. w miejscowości Śmitowo, powiat Ostrów, syn Józefa i Marianny z d. Łuczak. Od 1902 r. do 1910 r. uczęszczał do szkoły ludowej w Gostyczynie, gdzie ukończył 4 klasy. Do wybuchu I wojny światowej pracował jako robotnik w gospodarstwie rodziców.

W dniu 24.08.1914 r. został powołany do Armii Niemieckiej z przydziałem do batalionu pancernego. W okresie 01.04. – 13.04.1915 r. służył w 155 Pułku Piechoty. Następnie, dnia 14.04.1915 r. został przeniesiony do 56 pułku artylerii polowej, gdzie służył do dnia 05.08.1915 r. Od 06.08.1915 r. do 20.12.1918 r. pełnił służbę w 3 pułku artylerii polowej. Za postawę w służbie dnia 28.06.1918 r. został odznaczony Krzyżem Żelaznym II klasy. Po powrocie z frontu w dniu 26.12.1918 r. wstąpił do Straży Ludowej w Skalmierzycach, gdzie pełnił służbę zarówno w okresie trwania Powstania Wielkopolskiego jak i po jego zakończeniu, aż do dnia 04.08.1919 r. W okresie 06.08.1919 r. – 10.05.1920 r. pełnił służbę w Wojsku Polskim, w 67 Pułku Piechoty. W składzie tej jednostki wziął udział w walkach podczas wojny polsko-bolszewickiej. Dnia 10.05.1920 r. został bezterminowo urlopowany.

Rozkazem Dyrekcji Cei w Poznaniu z dnia 11.01.1921 r. został przydzielony na kurs do Szkoły Straży Celnej w Wieleniu, gdzie przebywał w okresie 28.01. - 07.05.1921 r. Po jego ukończeniu został skierowany do służby liniowej, otrzymując numer instalacyjny 197. W okresie 08.05.1921 r. – 14.04.1926 r. pełnił służbę w Placówce SC Nietuszkowo (Komisariat SC Ujście, Inspektorat Graniczny Chodzież). Dnia 26.02.1922 r. złożył zobowiązanie do pełnienia służby co najmniej na jeden rok. W przeciwnym wypadku zobowiązywał się do zwrotu wszystkich kosztów utrzymania, wyszkolenia i wyposażenia. Świadcami złożenia zobowiązania byli strażnik Franciszek Woźniak oraz strażnik Tomasz Wiśniewski. W trakcie pełnienia służby w Placówce SC Nietuszkowo był dwukrotnie nagradzany finansowo za przechwycenie przemytu, dnia 22.11.1921 r. otrzymał w nagrodę 8050,00 marek, a w dniu 13.02.1923 r. 7500,00 marek. W dniu 15.05.1923 r. w obecności świadków, tj. pomocnika komendanta komisariatu Jakuba Świderskiego oraz dozorczy Jana Pachulskiego złożył przysięgę urzędniczą. Przysięgę odebrał komisarz Stanisław Knop.

W związku ze zmianą struktury Komisariatu w Ujściu i zniesieniem Placówki SC w Nietuszkowie dnia 15.04.1926 r. został przeniesiony do pełnienia służby w Placówce SC Chrustowo (Komisariat SC Ujście, Inspektorat Graniczny Chodzież). Wspólnie z nim do nowego miejsca służby trafili strażnik Franciszek Woźniak (nr inst. 414), strażnik Maksymilian Torzewski (nr inst. 908). W związku z ponowną reorganizacją struktury Komisariatu SC w Ujściu decyzją Inspektoratu Straży Celnej w Chodzieży z dniem 01.11.1926 r. zostały zniesione Placówki w Chrustowie i Nowejwsi Ujskiej. Rozkazem nr 96 Dyrekcji Cei w Poznaniu Jan Noculak otrzymał przeniesienie do Placówki SC Dziembowo

(Komisariat SC Śmiłowo, Inspektorat Graniczny Chodzież), gdzie służył do 19.06.1928 r.

W dniu 22.03.1928 r. w miejsce Straży Celnej została powołana Straż Graniczna, gdzie dalej pełnił służbę. W nowej formacji otrzymał numer instalacyjny 3258. Już w Straży Granicznej został przeniesiony do nowego miejsca pełnienia służby w Placówce SG I linii Kalina Blok (Komisariat SG Kaczory, Inspektorat Graniczny Nakło), a dnia 01.10.1928 r. został zatwierdzony jako strażnik graniczny. Rozkazem Komendanta Straży Granicznej z dnia 21.10.1930 r. otrzymał prawo do noszenia Odznaki Pamiątkowej Straży Granicznej. Otrzymał odznakę o numerze 1003. W 1935 r. służył nadal w Placówce SG Kalina Blok. Z dniem 01.07.1938 r. został awansowany na stopień starszego strażnika. Przez cały okres służby otrzymywał dobre opinie okresowe. Opinie z lat 1936-1938 najlepiej opisują st. strażnika Jana Noculaka. Opinia przełożonego z dnia 25.10.1938 r. brzmiała następująco: „Średnio inteligentny, umysł bystry i lotny, pamięć dość dobra, inicjatywa i samodzielność dość duża. Wyróżnia się znaczną obowiązkowością i wytrwałością w pracy oraz zamiłowaniem do służby granicznej. koleżeński i prawdomówny. Prawy obywatel. Na trudy fizyczne bardzo wytrzymały, ruchliwy. Przepisy czasu pokojowego pojął dobrze i umie je stosować w praktyce. Wiadomości z zakresu dowodzenia drużyną opanował w stopniu dostatecznym. Przeciętny dowódca drużyny. Przed frontem nieco mało pewny siebie. W terenie orientuje się dobrze. Oddziałuje b. dodatnio własnym przykładem. Karny podoficer, o dużym poczuciu posłuszeństwa i dyscypliny. W stosunku do przełożonych zawsze na wskroś lojalny i zawsze z należnym szacunkiem. W czasie pokoju nadaje się na zast. d-cy plac. I linii. W czasie wojny może dowodzić najwyżej drużyną. Podoficer o dużej wartości moralnej i znacznym zapale do pracy. W służbie gran. osiąga dodatnie wyniki. Żonaty - 3 dzieci w wieku od 17 do 12 lat. Jedno uczęszcza do 4 klas. szk. pow. w Dziembowie. Stan zdrowotny jego i rodziny dobry. Nie zadłużony. Ogólna ocena: Dobry”. W dniu wybuchu II wojny światowej służył w strukturze Komisariatu SG w Kaczorach.

Stan rodzinny: żona Wiktoria z d. Teodorczyk (zawarcie małżeństwa 19.06.1920 r.), syn Antoni (ur. 14.05.1921 r.), syn Józef (ur. 13.03.1923 r.), syn Stanisław (ur. 11.04.1926 r.).

Odnaczenia: Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921 (1929 r.), Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929 r.), Odznaka Pamiątkowa SG o nr 1003 (1930 r.), Brązowy Medal Za Długoletnią Służbę (1938 r.).

Źródła:

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie - akta osobowe, sygn. akt 196/3039

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie - zespół zespół Pomorski Inspektorat Okręgowy Straży Granicznej 1928-1939, sygn. akt 189/4; 189/5; 189/6; 189/11; 189/380; 189/456

Kalendarz z szematyzmem funkcjonariuszy Straży Celnej na rok 1927 - str. 204 i 347; dostęp z dnia 16.02.2023 r. na stronie POLONA:

<https://polona.pl/item/kalendarz-z-szematyzmem-funkcjonariuszy-strazy-celnej-na-rok-1927.ODg0M>

Opracował: **Krzysztof Knych**.

